

Výzkumný ústav
lesního hospodářství
a myslivosti, v. v. i.

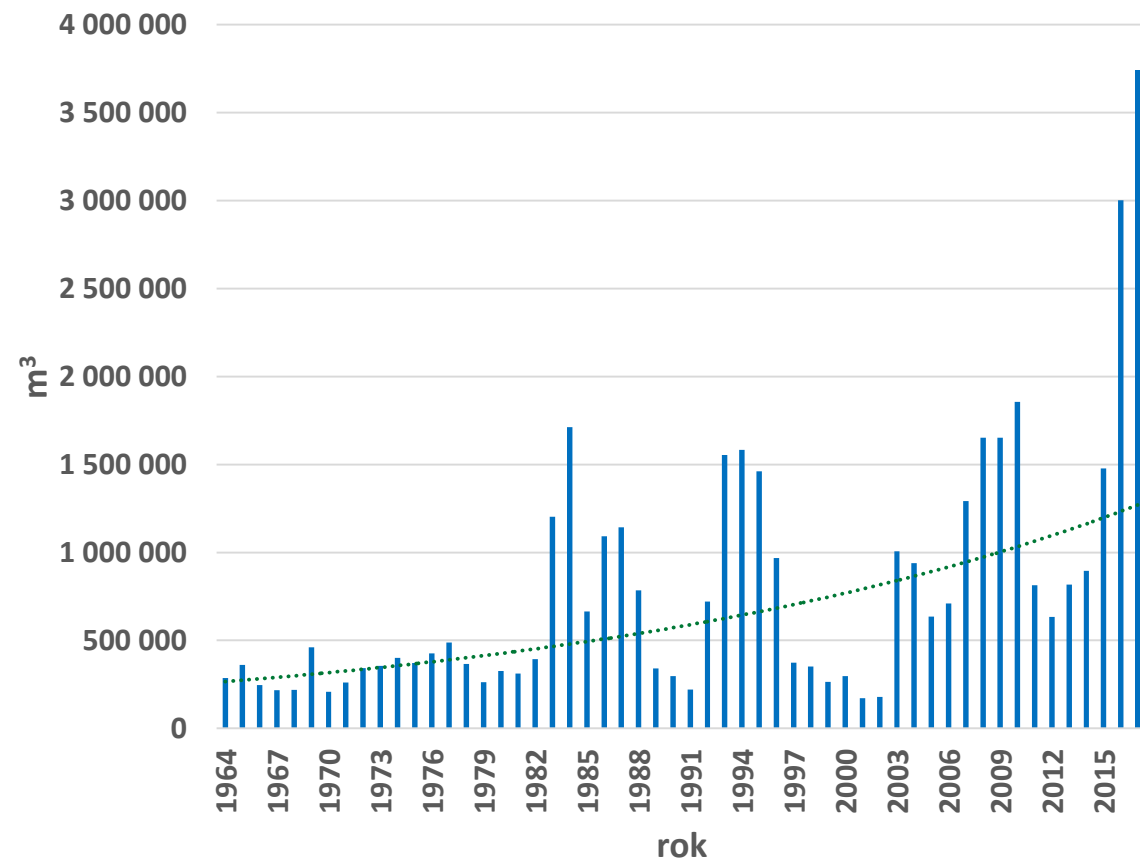
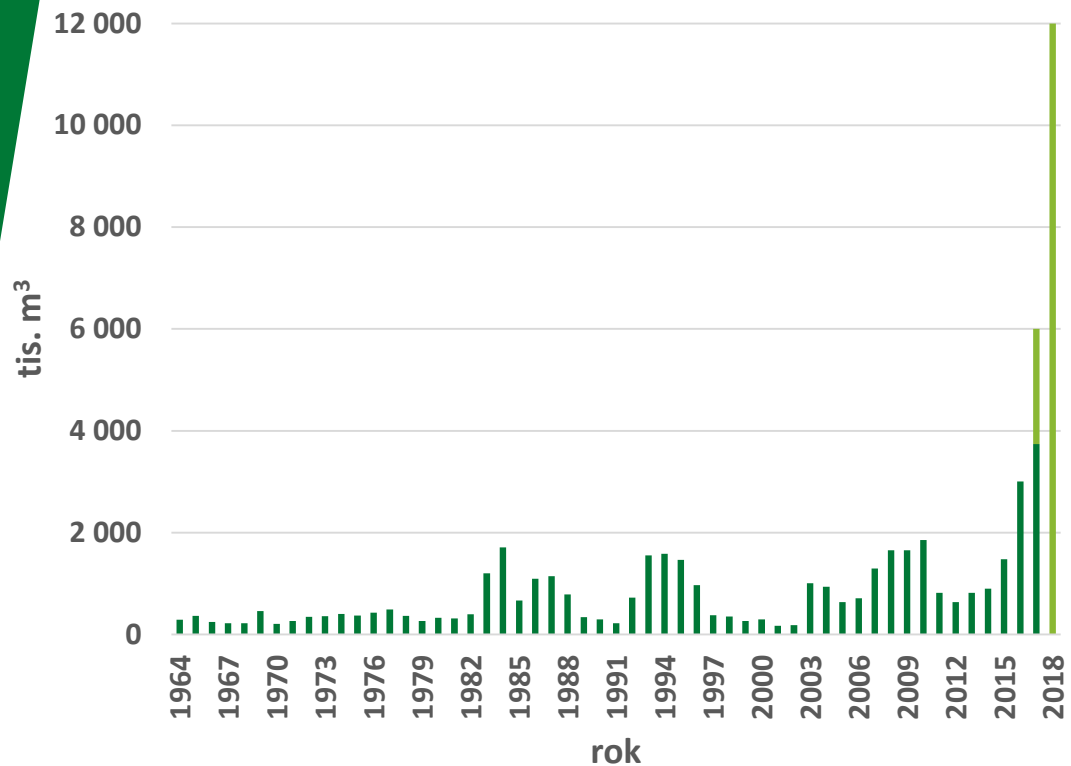
Současná kůrovcová situace a novinky v ochraně lesa

Petr ZAHRADNÍK & MARIE ZAHRADNÍKOVÁ

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

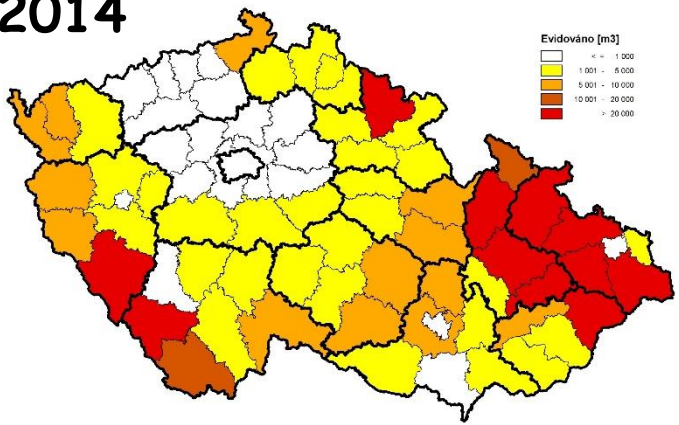
Lesní ochranná služba

Evidované kůrovcové smrkové dříví (EKSD)

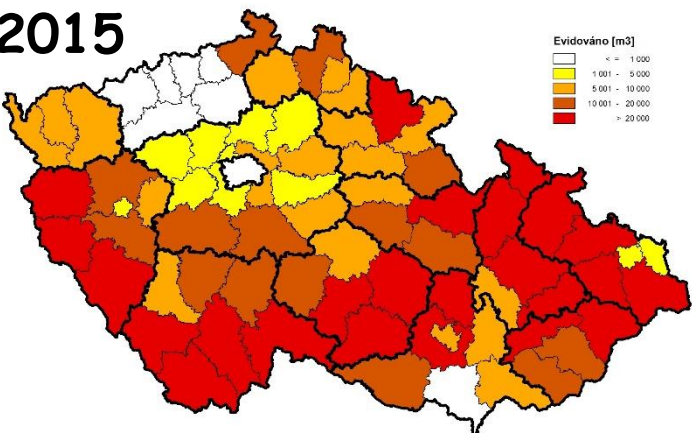

Evidovaný objem smrkového kůrovcového dříví v Česku v roce 2017

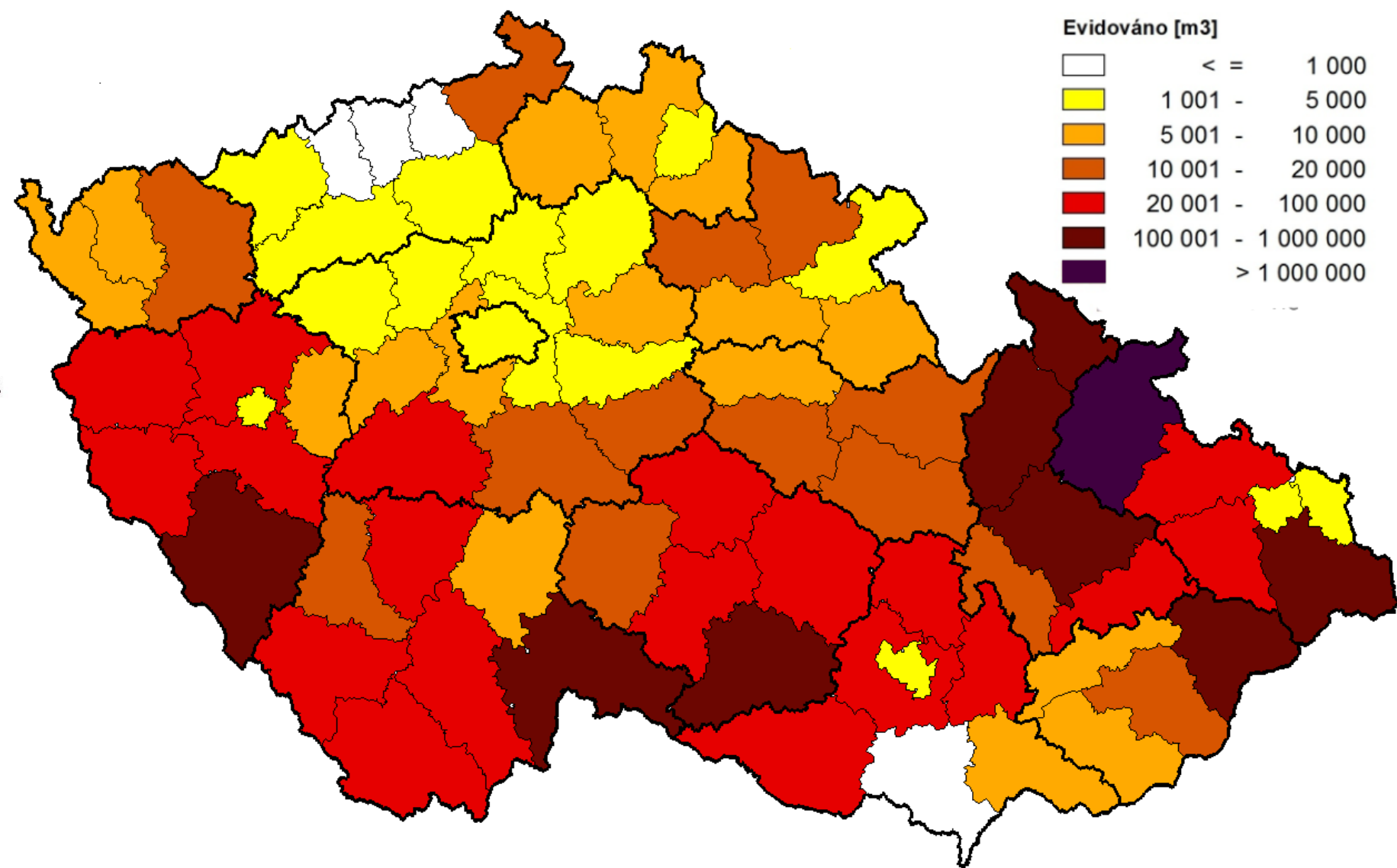
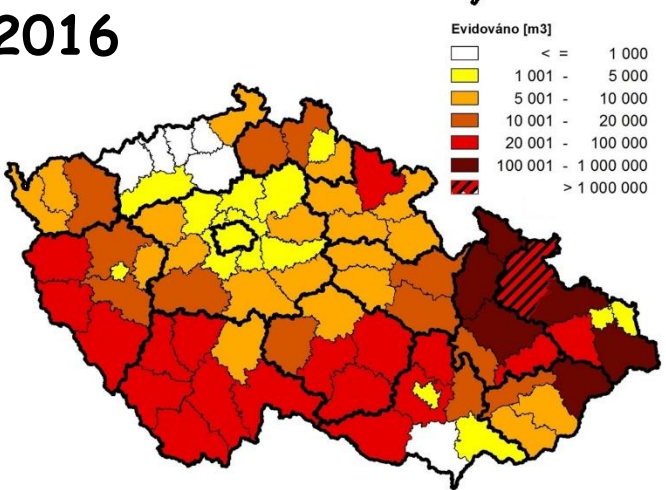
2014

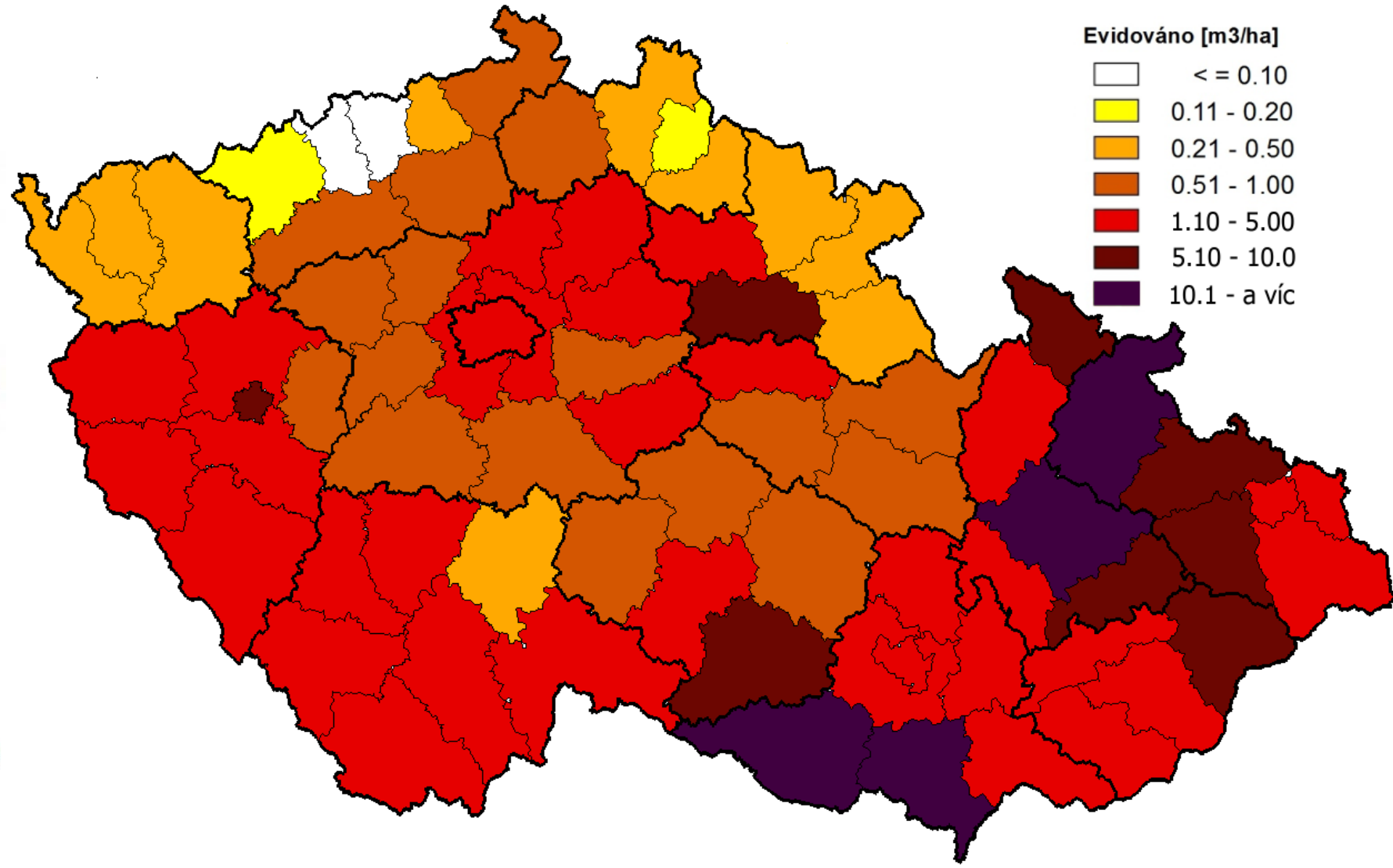
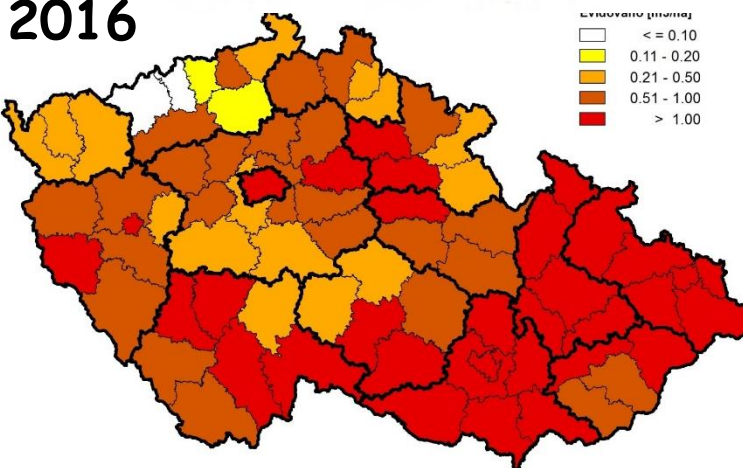
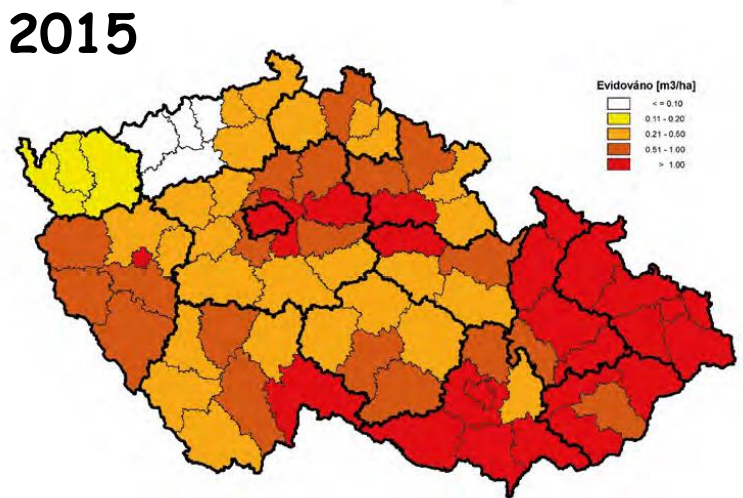
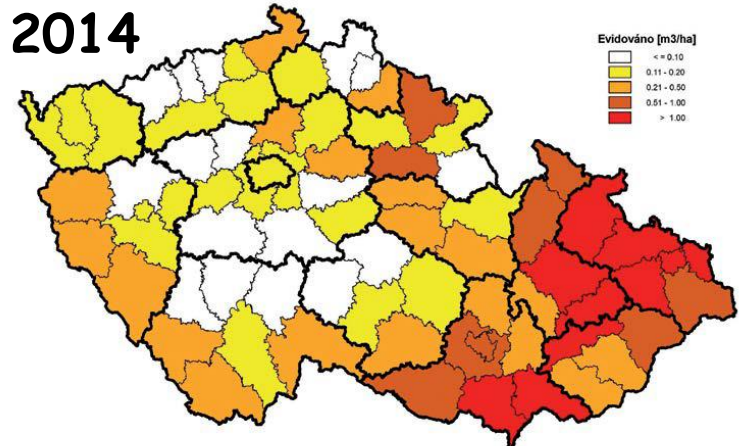
2015

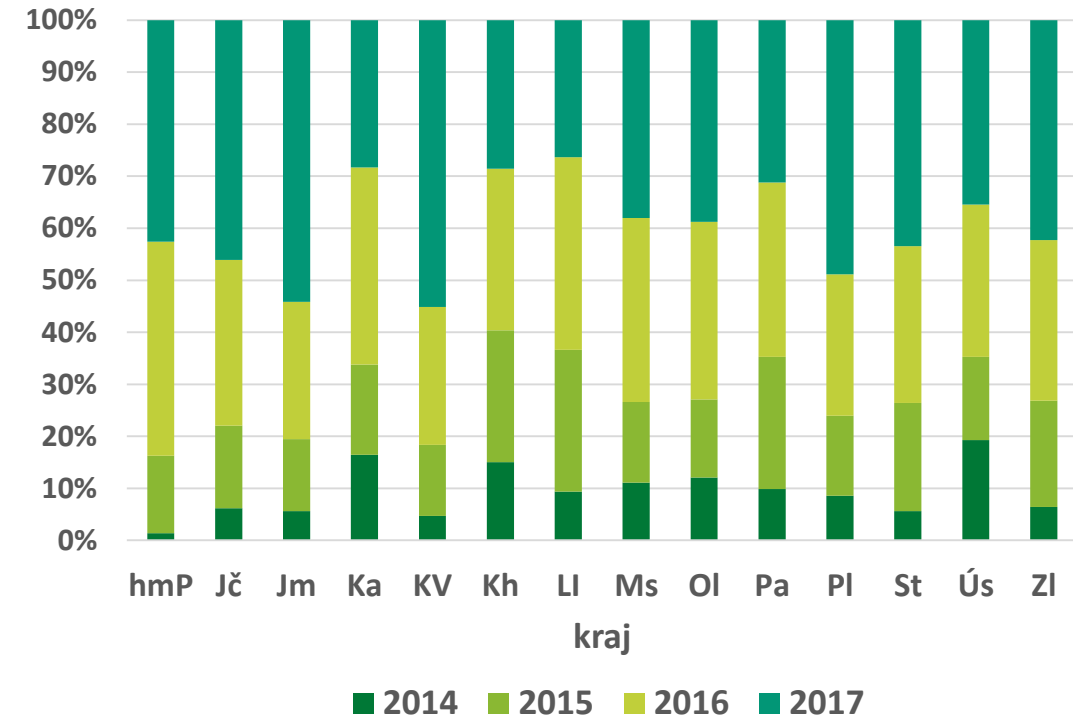
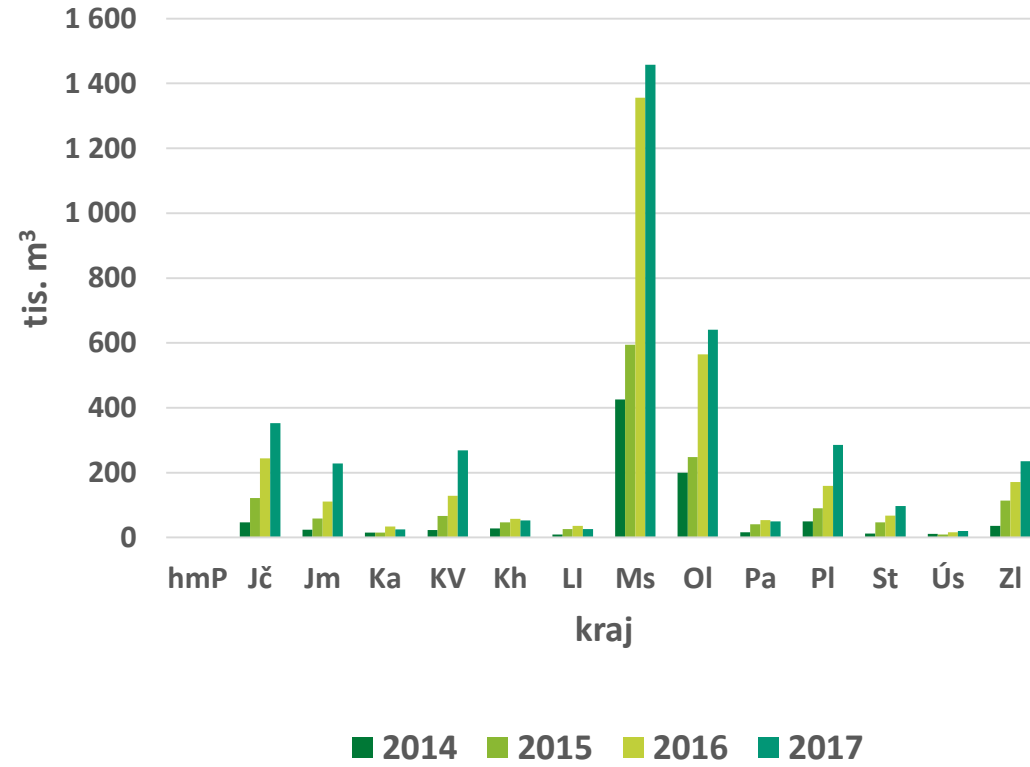
2016

Evidovaný objem smrkového kůrovcového dříví na 1 ha smrkových porostů v roce 2017

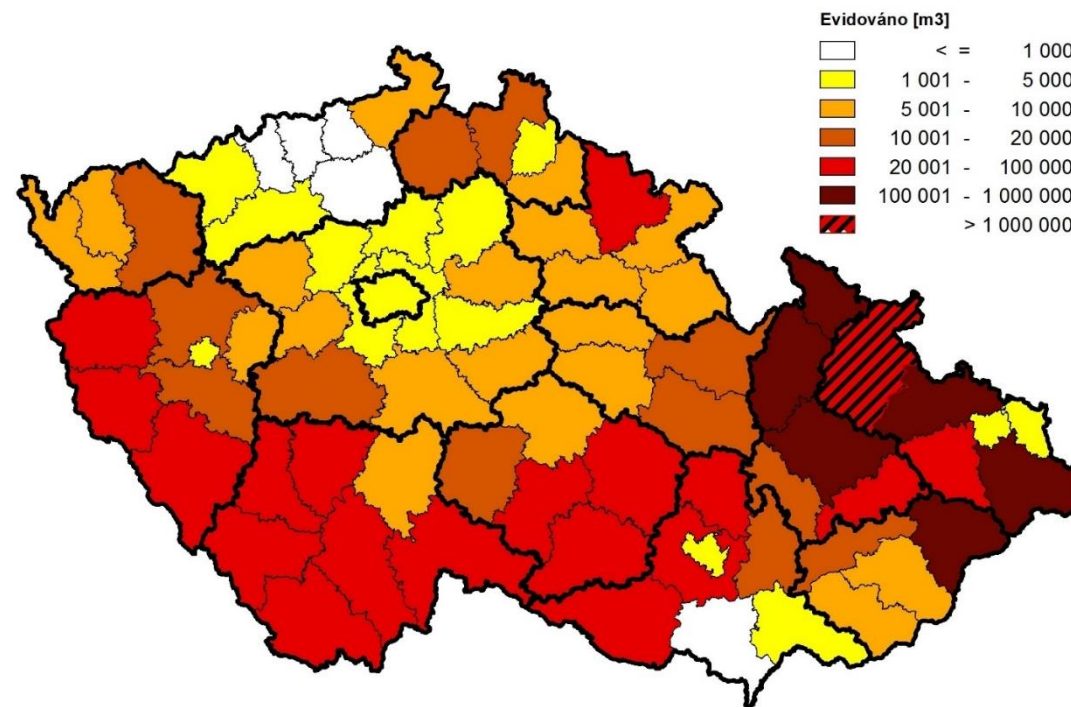
EKSD - kraje

Lýkožrout smrkový – 2016

Celkem 3 471 450 m³

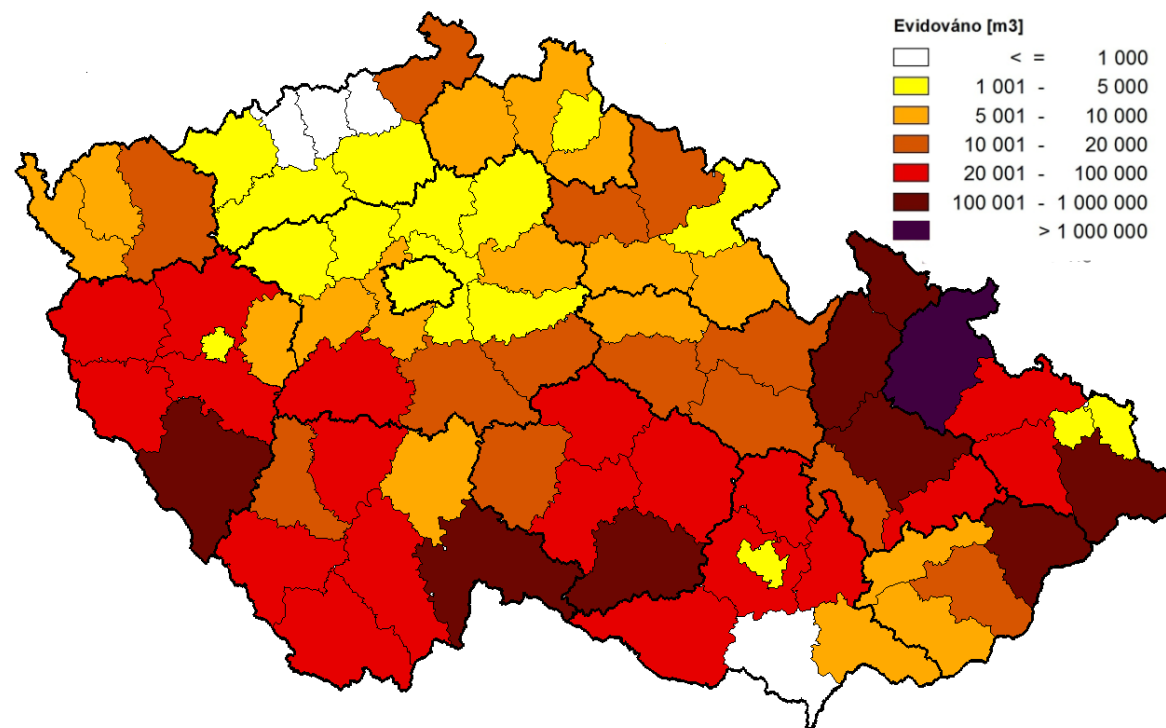
Nejpostiženější kraje	Objem (tis. m ³)
Moravskoslezský	1 356
Olomoucký	565
Jihočeský	244
Plzeňský	159
Jihomoravský	111
Zlínský	171
Vysočina	129

Lýkožrout smrkový - 2017

Celkem 3 740 000 m³

Nejpostiženější kraje	Objem (tis. m ³)
Moravskoslezský	1 457
Olomoucký	641
Jihočeský	352
Plzeňský	285
Jihomoravský	229
Zlínský	235
Vysočina	260

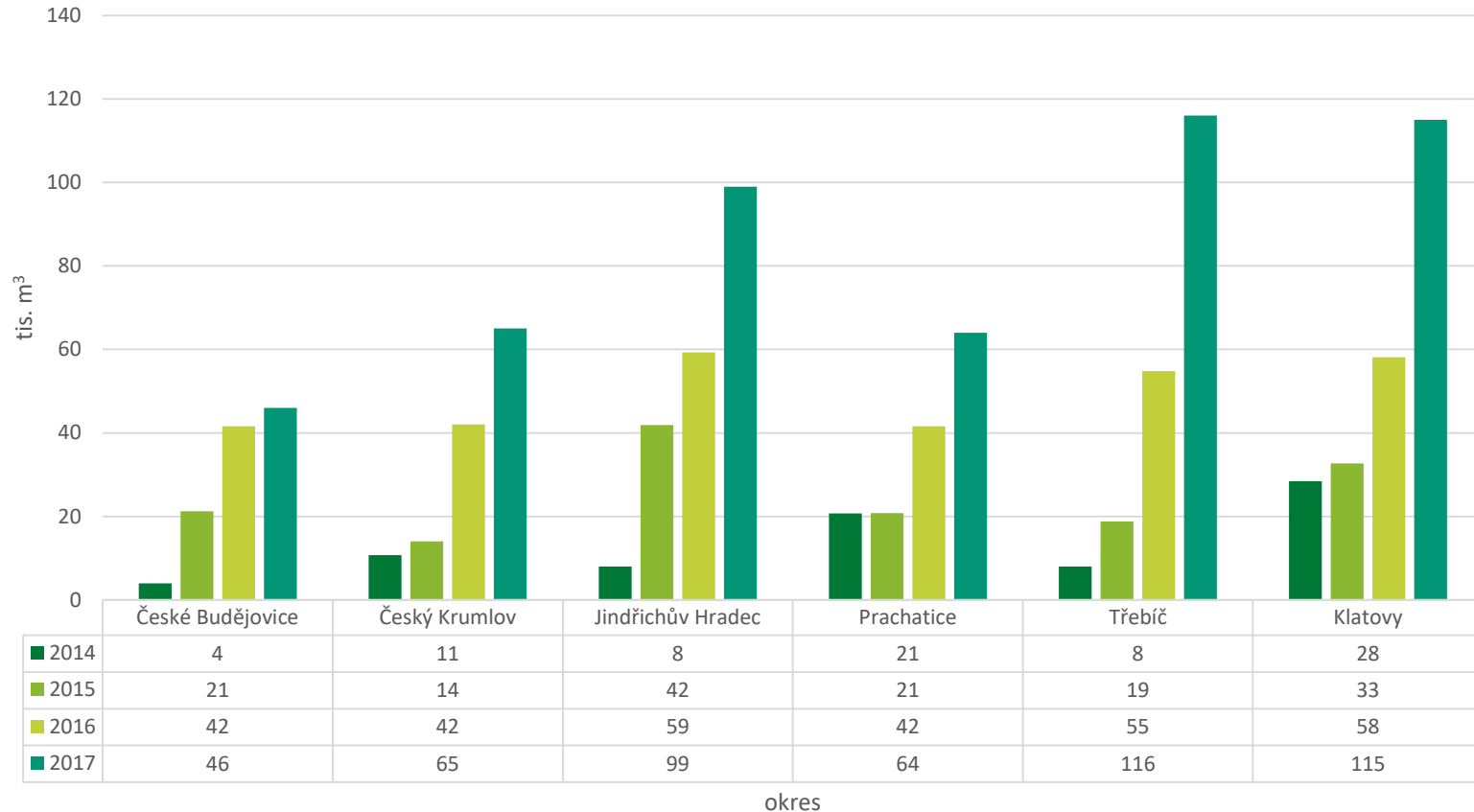

Lýkožrout smrkový – současná situace

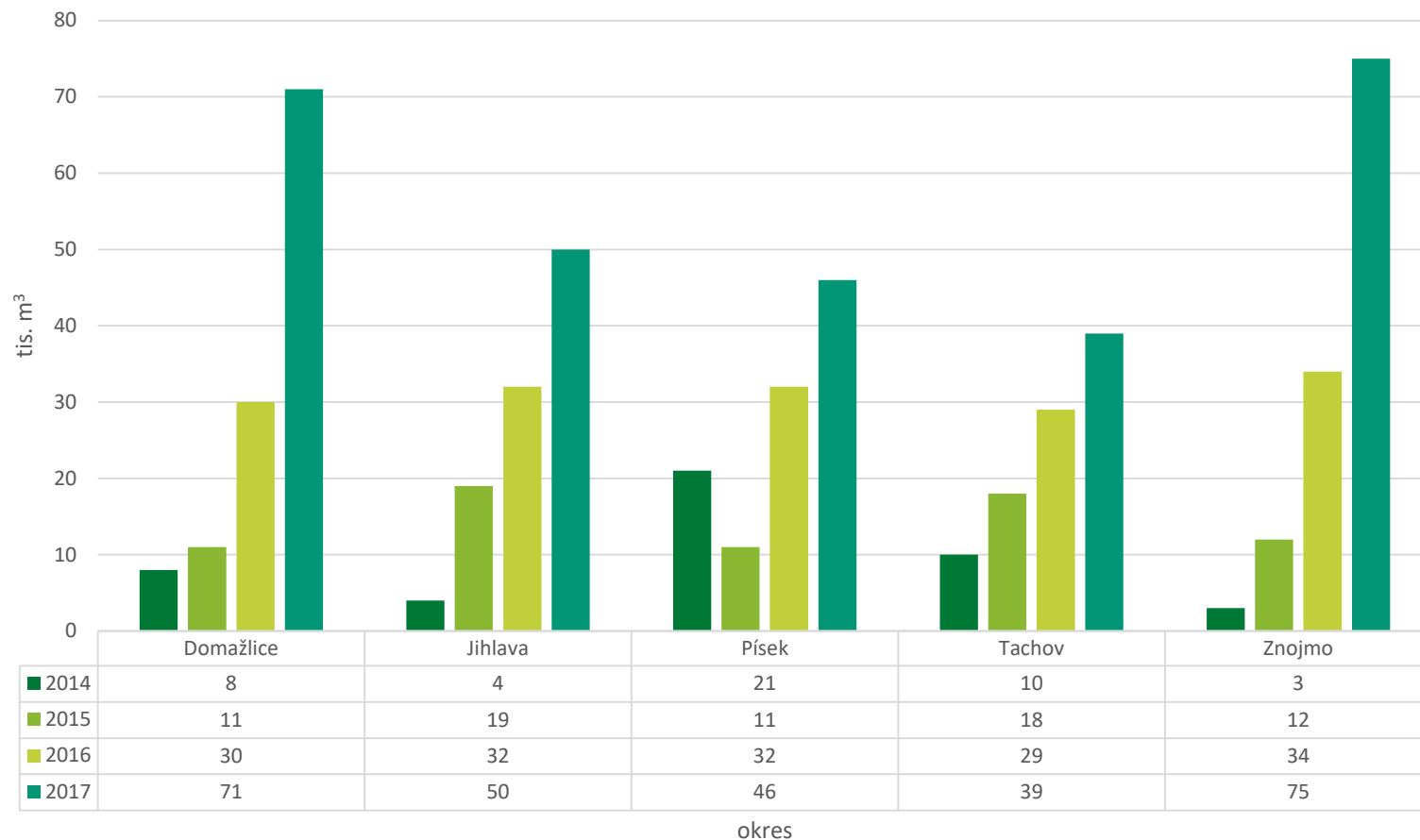

Lýkožrout smrkový – současná situace

2014 2015 2016 2017

Lýkožrout smrkový – současná situace

2014 2015 2016 2017

Kalamity v lesích ČR

- Zmínky o kalamitách – středověké kroniky
- Abiotické – vítr, sníh, námraza, sucho
- První kůrovcové – 18. století – pouze obecně
- První kůrovcové zdokumentované – 1821, 1833
(444 tis. m³ – Jeseníky)
- Biotické – podkorní hmyz, listožravý hmyz
- Antropogenní – imise

Kůrovcové kalamity v lesích ČR

- 1868-1878 – Šumava na obou stranách hranice
- 1944-1952 (1954) – celá střední Evropa, především horské oblasti
- 1983-1988 – ČR
- 1993-1996 – ČR
- 2003-??? – ČR, střední Evropa

Kůrovcová kalamita 1868-1878

- Příčina – větrné polomy z prosince 1868 a 1870
(cca 650 tis. m³)
- Zpracování – 10 let, cca **7** mil. m³ (až 11 mil. m³ –
ovšem neujasněný rozsah)
- Nasazení místních lidí, ruční nástroje,
odkorňování
- Objasnění bionomie, zásady obrany

Kůrovcová kalamita 1944-1952 (1954)

- Příčina – zanedbaná péče o lesy, sucho v r. 1947
- Postižena celá střední Evropa
(v Německu 22 mil. m³)
- V ČR do r. 1952 evidováno **2,3** mil. m³ (uvádí se až 8 mil. m³)
- První mechanizace – lanovky, traktory,
dvoumužné motorové pily
- Chemická asanace – DDT poprašováním

Kůrovcová kalamita 1983-1988

- Příčiny – polomy z let 1982-1984 (cca 6-10 mil. m³)
- Synergismus – suché roky 1982-1983
- Celá ČR, i nížiny, lokální intenzivní problémy (**6,65** mil. m³)
- Nasazení techniky – motorové pily, UKT, LKT, lanovky, odvozní soupravy, manipulační sklady
- Chemická asanace – postřiky – penetrační přípravky, HCH, syntetické pyrethroidy
- Feromonové lapače, otrávené lapáky
- Přesuny kapacit pro vyhledávání, těžbu, asanaci

Kůrovcová kalamita 1993-1996

- Příčiny – abnormálně nízké srážky a extrémně vysoké teploty
- Celkem evidováno **6,75** mil. m³
- Počátky transformace a restituce, ale vše ještě „více méně po starém“, systém se ještě nezbořil
- Stejně postupy jako v minulé kalamitě, renesance ručního odkorňování

Kůrovcová kalamita 2003-????

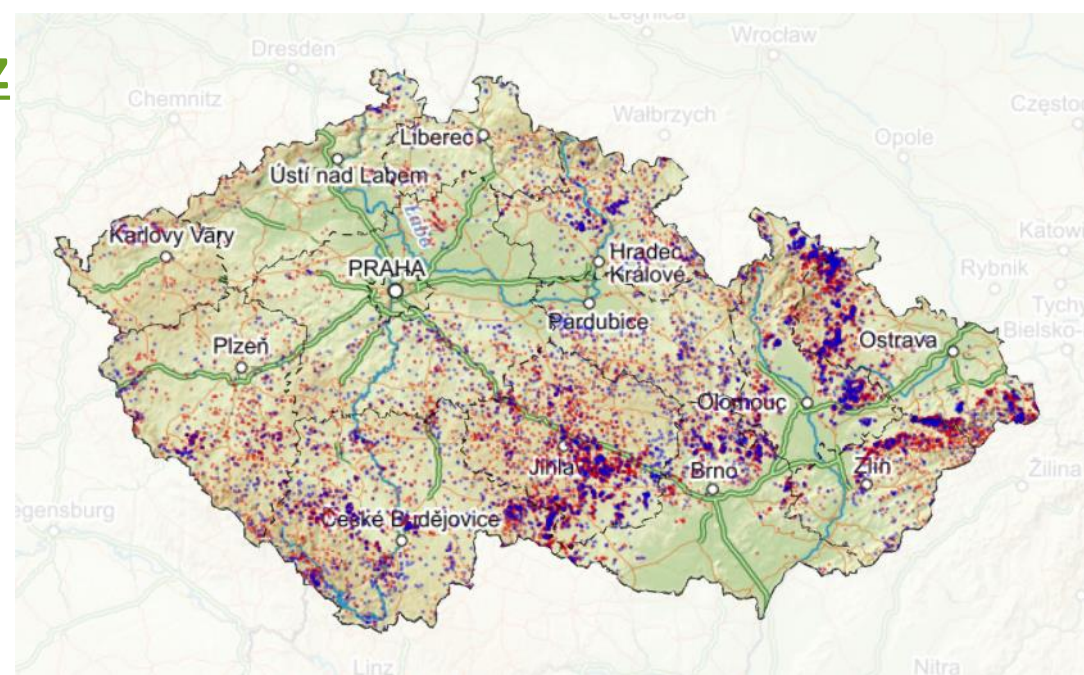
- **Tři etapy**
  - První – 2003-2004, příčina – sucho
  - Druhá – 2007-2010, příčina větrné polomy (orkány Kyrill, Emma ...)
  - Třetí – 2015-????, příčina abnormální sucho, extrémně vysoké teploty
- **Synergismus dalších příčin – nedostatek kapacit, dodavatelsko-odběratelské vztahy, pokles cen dříví, možnosti asanace ve vztahu k typu vlastnictví, legislativní problémy**
- **Specifický problém – asanace**

Kůrovcové kalamity v lesích ČR

	Kalamita							
	1868-1878	1944-1952 (1954)	1983-1988	1993-1996	2003-2004 I. etapa	2007-2010 II. etapa	2015-2017 III. etapa	celkem
celkový objem (mil. m ³)	6	2,3	6 (10)	6,75	2	6,1	8,2	20
roční průměr (mil. m ³)	0,6	0,25 (0,2)	1 (1,7)	1,7	1	1,5	2,7	1,3

Kůrovcová mapa

- Kůrovcová mapa je nový nástroj pro vlastníky lesa realizovaný Výzkumným ústavem lesního hospodářství a myslivosti, Lesnickou prací a Ústavem pro hospodářskou úpravu lesa, který zpracoval data, využívající i pro rajonizaci a zásadním způsobem se zasloužil o vznik této mapy. Zobrazuje stav čerstvých holin a odumřelých porostů. Aktualizována by měla být 3x ročně – na začátku letové aktivity lýkožrouta, na konci vývoje první generace a ke konci letové aktivity lýkožrouta smrkového.
- Dostupné na www.kurovcovamapa.cz
- Červená – suchý porost
- Modrá – čerstvá holina

Nekrmbrouka

- **Propagační kampaň zaměřená na drobné vlastníky.**
  - **Uvědomění si ceny vlastního majetku a možnosti ztrát v důsledku napadení porostů lýkožroutem smrkovým a porušením zákonných opatření s možností sankcí.**
  - **Možnosti poškození cizího majetku (sousedních porostů) s možností sankcí.**
  - **Jednoduchou nabídkou řešení.**
  - **Upozornění na povinnosti orgánů SSL a práva vlastníka ve vztahu k SSL.**
  - **Upozornění na povinnosti OLH a práva vlastníka ve vztahu k OLH.**
  - **Dostupné na www.nekrmbrouka.cz**

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích

• Vládní návrh

- Zákaz vstupu do lesů na 3 měsíce
- Opatření obecné povahy
- Reprodukční materiál
- Omezení těžeb
- Povinnosti OLH
- Vedení LHE a předávání – stanoví prováděcí předpis

• Poslanecký návrh

- V případech regionálních nebo mimořádných situací – veřejná vyhláška – opatření obecné povahy – odchylně od platné legislativy

ČSN 48 1000 Ochrana lesa proti kůrovcům na smrku

- **Zásadní přepracování**
- **Zavedení krizového stavu (nad kalamitním)**
- **Omezení používání odchytných zařízení, zejména v kalamitním a krizovém stavu – zde pouze pro monitoring**
- **Musí být novela vyhlášky č. 101/1996 Sb., kde bude norma stanovena jako obecně závazná, jinak jde pouze o doporučení**

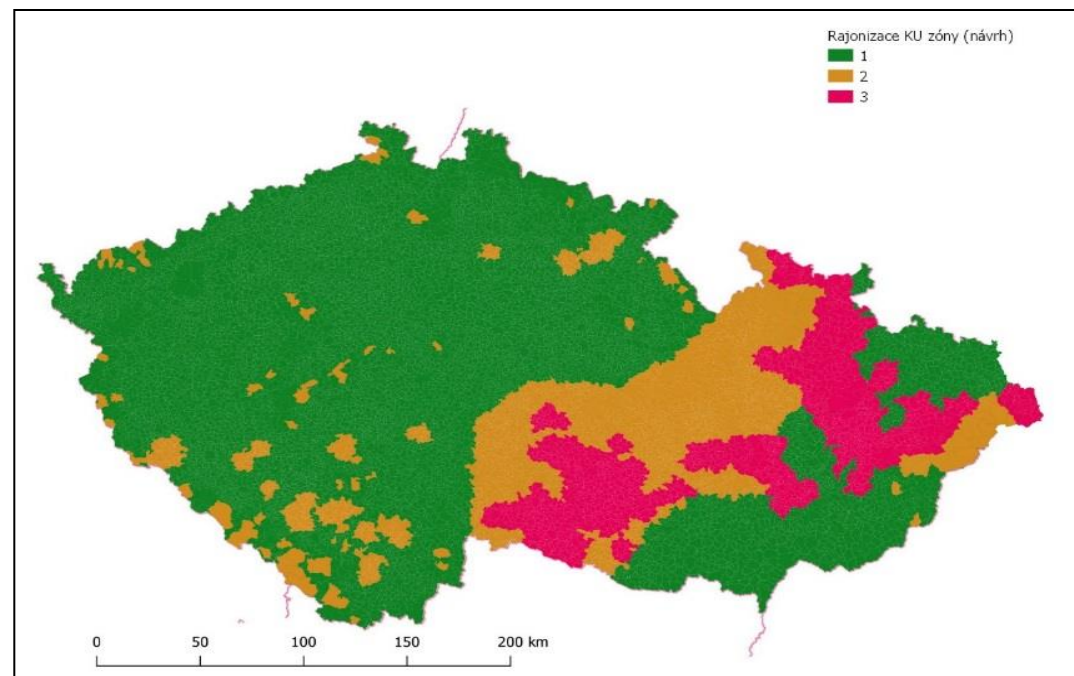
Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči

Novela č. 299/2017 Sb.

- **Od 1.7.2018 – prodej POR pro profesionální použití pouze držiteli II. stupně osvědčení**
- **Drobní vlastníci – problémy s asanací kůrovcového dříví – mohou použít pouze POR, které není určeno pro profesionální použití**
- **Snaha o změnu – zádobé postřikovače – bez osvědčení**

Rajonizace

- **Nejpostiženější zóna (3. zóna) – zahrnuje 117 tis. ha se zásobou smrkových porostů 53 mil. m³; zde budou obranná opatření u státních lesů zastavena, u ostatních vlastníků nebudou vyžadována. Znamená to možnost nezpracovávání aktivních kůrovcových stromů s následnou asanací. Uvolněné kapacity budou přemístěny do 2. zóny (v mezích možností). Feromonové lapače (omezeně i lapáky) by měly být používány v minimální míře, pouze pro monitoring letu lýkožrouta smrkového.**

Rajonizace

- **Nárazníková zóna (2. zóna) – zahrnuje 317 tis. ha se zásobou smrkových porostů 138 mil. m³; zde budou v maximální míře posílena obranná opatření v boji proti lýkožroutu smrkovému, uvolněné kapacity z 3. zóny by měly efektivně umožnit zpracování kůrovcového dříví (vytěžení a následnou asanaci) a potlačovat tak gradaci. I zde by měly být feromonové lapače a lapáky používány spíše pro monitoring.**
- **Zbytek území (1. zóna) – zahrnuje 553 tis. ha se zásobou smrkových porostů 214 mil. m³; zde se provádí ochrana lesa proti lýkožroutu smrkovému standardním postupy dle vyhlášky č. 101/1996 Sb. a ČSN 48 1000.**

Závěry – příčiny

- Příčiny kúrovcových kalamit byly různé – především pozdě zpracované polomy a sucho, objevily se i prvky zanedbání péče
- V současné době se přidružily socioekonomické faktory – nedostatek pracovník sil, nedostatek techniky, rozpad trhu, pokles cen
- Problémy s legislativou – zejména zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek
- Dřívější zkušenosti – direktivní přesuny pracovních sil
- Drobní vlastníci – nefunkční OLH a SSL
- Středoevropský kontext

Závěry – řešení

- **Systemové změny**
- **Politická podpora a vůle**
- **Dotační politika**
- **Legislativní změny**
- **Nechat pracovat odborníky, „pseudoodborníci“ by neměli rozhodovat**
- **Osvěta – zejména u drobných vlastníků**
- **Nerezignovat, mít dostatek trpělivosti, využít odborné poznatky**

Děkuji za pozornost!

zahradnik@vulhm.cz

Výzkumný ústav
lesního hospodářství
a myslivosti, v. v. i.